

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kaip kreiptis į teismą?

Kaip kreiptis į teismą?

Estija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Ginčai gali būti sprendžiami ir teisminėmis, ir neteisminėmis priemonėmis.

Vienas iš neteisminių ginčų sprendimo būdų yra **taikinimas**. Taikinimas yra neteisminis savanoriško ginčų sprendimo būdas, kurį vykdo nepriklausomas ir nešališkas taikintojas. Taikintojas palengvina šalių bendravimą ieškant ginčo sprendimo. Taikinimo derybos yra konfidencialios, o taikintojas taikinimo negali vykdyti taip, kad susidarytų įspūdis, jog taikintojas turi įgaliojimus priimti privalomus sprendimus. Taikintoju gali būti notaras, advokatas ar bet koks kitas ginčo šalių paskirtas fizinis asmuo, įgaliotas veikti per juridinį asmenį (pavyzdžiui, taikinimo draudimo srityje institucijos taikintojai, veikiantys per Estijos draudimo asociaciją (est. *Eesti Kindlustusseltside Liit*) ir Estijos transporto priemonių draudimo biurą (est. *Eesti Liikluskindlustuse Fond*)). Taikinimo institucija, pvz., autorių teisių komisija (est. *autoritõiguse komisjon*), yra valstybės ar vietos valdžios institucijai priklausantis subjektas. Taikinimo procedūros metu pasiekta taikos sutartis pagal įstatyme nustatytas sąlygas laikoma vykdomuoju dokumentu, jei teismas šią sutartį paskelbė vykdytina, ir ją galima pateikti antstoliui, kad šis atliktų priverstinio vykdymo veiksmus. Jei taikintojas yra notaras ar advokatas, notaras taikinimo procedūros šalių prašymu gali patvirtinti taikos sutarties dėl turinio reikalavimo arba taikos sutarties dėl neturinio reikalavimo (jei dėl neturinio reikalavimo gali būti sudaromas kompromisinis susitarimas) autentiškumą ir ji gali būti pateikta nedelsiant priverstinai vykdyti. Tokiu atveju nebūtina, kad taikos sutartį teismas paskelbtų vykdytina. Taikinimo institucijos patvirtinta taikos sutartis šalims yra privaloma ir nebūtina, kad teismas ją paskelbtų vykdytina. **Arbitražas** – kitas alternatyvus ginčų sprendimo būdas. Kadangi arbitražo kolegiją skiria pačios ginčo šalys, jos gali neabejoti arbitrų žiniomis, patirtimi ir nešališkumu. Šalys taip pat turi teisę pasirinkti arbitražinio nagrinėjimo kalbą, taikomą teisę ir procedūros taisykles. Arbitražo kolegija gali būti paskirta vienai bylai (*ad hoc*) arba veikti nuolat. Nuolatinė arbitražo kolegija Estijoje – Notarų rūmų arbitražo kolegija (est. *Notarite Koja vahekohus*). Estijoje ginčai dėl tarpvalstybinio verslo dažnai sprendžiami **Estijos prekybos ir pramonės rūmų Arbitražo teisme** (est. *Eesti Kaubandus-Tööstuskoja (EKT) arbitraazikohus*). Estijos nuolat veikiančios arbitražo kolegijos priimtas sprendimas laikomas vykdomuoju dokumentu ir nebūtina, kad teismas jį paskelbtų vykdytinu. Kitų arbitražo kolegijų, įskaitant *ad hoc* arbitražo kolegijas ir kitų valstybių arbitražo kolegijas, priimtus sprendimus teismas pirmiausia turi paskelbti vykdytinais, kad jie galėtų būti priverstinai vykdomi. Be arbitražo ir taikinimo, taip pat yra komisijų, neteisminiu būdu nagrinėjančių tam tikrų rūšių ginčus.

Pavyzdžiui, dėl darbo ginčų pirmiausia galima kreiptis į **Darbo ginčų komisiją** (est. *töövaidluskomisjon*). Darbo ginčų komisija yra nepriklausoma institucija, nagrinėjanti individualius darbo ginčus, o į ją gali kreiptis ir darbuotojai, ir darbdaviai. Darbo ginčų nagrinėjimo darbo ginčų komisijoje tvarka reglamentuota **Darbo ginčų sprendimo įstatyme** (est. *individuaalse töövaidluse lahendamise seadus*). Už ginčo nagrinėjimą darbo ginčų komisijoje nereikia mokėti jokių valstybės rinklavių. Darbo ginčų komisija gali spręsti bet kokius ginčus, kylančius iš darbo santykių. Piniginio reikalavimo atveju turi būti pagrindžiama reikalavimo suma, galimybė kreiptis į darbo ginčų komisiją neribojama. Darbo ginčų komisijai pateiktame prašyme turi būti nurodytos su ginču susijusios aplinkybės. Pavyzdžiui, ginčijant atleidimą iš darbo reikia nurodyti atleidimo laiką ir priežastį. Prašyme turėtų būti aprašyta šalių nesutarimo esmė, t. y. kokių veiksmų darbuotojas arba darbdavys, prašymą teikiančio asmens nuomone, neatliko arba kokius veiksmus jis atliko pažeisdamas įstatymą. Kartu su prašymu reikėtų pateikti jame pareikštus reikalavimus patvirtinančius įrodymus (pvz., darbo sutartį, darbuotojo ir darbdavio bendrus susitarimus ar susirašinėjimą ir pan.) arba nurodyti bet kokius kitus įrodymus ar liudytojus. Jeigu prašymą teikiantis asmuo mano, kad į posėdį reikia kviešti liudytoją, prašyme turėtų būti nurodytas liudytojo vardas, pavardė ir adresas. Įsiteisėjęs darbo ginčų komisijos sprendimas laikomas vykdomuoju dokumentu ir gali būti pateiktas antstoliui priverstinai vykdyti. Esant tam tikroms aplinkybėms darbo ginčų komisija savo sprendimą gali paskelbti nedelsiant vykdytinu. Jei ginčo šalis nesutinka su darbo ginčų komisijos sprendimu, ji gali paduoti ieškinį apylinkės teismui (est. *maakohus*), kad šis išnagrinėtų tą patį darbo ginčą. Ieškinį galima paduoti per vieną mėnesį nuo dienos, einančios po sprendimo nuorašo gavimo dienos. Tokiu atveju darbo ginčų komisijos sprendimas neįsiteisės. Reikalavimus, kylančius iš vartotojų ir komercinės veiklos subjektų sutarčių, gali nagrinėti **Vartotojų ginčų komisija** (est. *tarbijakaebuste komisjon*). Vartotojų ginčų nagrinėjimo tvarka reglamentuota **Vartotojų apsaugos įstatyme** (est. *tarbijakaitseseadus*). Vartotojų ginčų komisija yra kompetentinga spręsti nacionalinius ir tarpvalstybinius vartotojų ginčus, kylančius iš vartotojų ir komercinės veiklos subjektų sutarčių ir inicijuotus vartotojų, jei viena iš ginčo šalių yra komercinės veiklos subjektas, kurio įsisteigimo vieta yra Estijos Respublikoje. Komisija taip pat yra kompetentinga spręsti ginčus, susijusius su netinkamo gaminio sukeltais nuostoliais, jeigu šiuos nuostolius galima nustatyti. Jeigu nustatyta, kad nuostoliai buvo padaryti, tačiau negalima kiekybiškai nustatyti tikslios nuostolių sumos, pavyzdžiui, nepiniginii nuostolių arba ateityje atsirasiančių nuostolių atveju, kompensacijos sumą nustatys teismas. Komisija nesprenžia ginčų, susijusių su neekonominių visuotinės svarbos paslaugų, viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų teikiamų švietimo paslaugų ar sveikatos priežiūros specialistų pacientams teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų, skirtų įvertinti, išlaikyti ar atkurti pacientų sveikatos būklę, įskaitant vaistų ir medicinos priemonių receptų išrašymą, vaistų ir medicinos priemonių išdavimą ir pardavimą bei tiekimą, teikimu. Be to, komisija nesprenžia ginčų, susijusių su reikalavimais, reikiamais dėl mirties, kūno sužalojimo ar žalos sveikatai, ar ginčų, kurių nagrinėjimo tvarka nustatyta kituose įstatymuose. Tokius ginčus sprendžia kompetentingos institucijos ar teismai (pvz., ginčus, kylančius iš būsto nuomos sutarčių, gali spręsti ne tik teismai, bet ir nuomos komisijos). Vartotojo pateiktas prašymas bus išnagrinėtas ir šalys bus informuotos apie ginčo sprendimo rezultatą per 90 dienų nuo vartotojo prašymo peržiūrėti priėmimo. Sudėtingų ginčų atveju minėtas terminas gali būti pratęstas. Vartotojų ginčų komisijos sprendimas turi būti įvykdytas per 30 dienų nuo dienos, einančios po sprendimo paskelbimo Vartotojų apsaugos tarybos (est. *Tarbijakaitseseamet*) svetainėje dienos, išskyrus atvejus, kai sprendime nustatyta kitaip. Komercinės veiklos subjektų, kurie neįvykdė komisijos sprendimų, sąrašas skelbiamas Vartotojų apsaugos tarybos svetainėje; tačiau komisijos sprendimas negali būti pateiktas priverstinai vykdyti, t. y. šiuo tikslu jo negalima teikti antstoliui. Į sąrašą įtrauktas komercinės veiklos subjektas bus iš jo pašalintas, kai po įtraukimo į sąrašą įvykdys komisijos sprendimą arba praėjus daugiau kaip 12 mėnesių nuo komercinės veiklos subjekto įtraukimo į sąrašą. Jei ginčo šalis nesutinka su komisijos priimtu sprendimu ir jo nevykdo, jos gali kreiptis į apylinkės teismą, kad šis išspręstų tą patį ginčą. Komercinės veiklos subjektas raštu informuoja Vartotojų apsaugos tarybą apie tai, kad sprendimas buvo įvykdytas arba kad byla buvo perduota apylinkės teismui (tokiu atveju pridama apylinkės teismui pateikto prašymo kopija). Vartotojų apsaugos taryba, gavusi vartotojo sutikimą ir veikdama kaip jo atstovė, komisijos išnagrinėtą ginčą gali pati perduoti spręsti apylinkės teismui, jei komercinės veiklos subjektas nevykdo sprendimo, o ginčas yra susijęs su įstatymo ar kitų teisės aktų taikymu arba kolektyviniais vartotojų interesais.

Ginčus, kylančius iš būsto nuomos sutarčių, gali nagrinėti **nuomos komisija**. Nuomos ginčų nagrinėjimo tvarka reglamentuota

Nuomos ginčų sprendimo įstatyme (est. *üürivaidluse lahendamise seadus*). Nuomos komisijos nenagrinėja ginčų, susijusių su finansiniais reikalavimais, kurių suma viršija 3 200 EUR. Nuomos komisiją gali įsteigti vietos valdžios institucija, o komisija nagrinėja jos teritorijoje kylančius ginčus. Estijoje nuomos

komisija įsteigta tik Taline. Nuomos komisijai adresuotame prašyme turi būti nurodytas jį teikiančio asmens prašymas ir aplinkybės, kuriomis jis grindžiamas. Kartu su prašymu reikia pateikti nuomos sutartį ir įrodymus, patvirtinančius prašyme išdėstytus tvirtinimus, taip pat kitus reikšmingus dokumentinius įrodymus. Įsiteisėjęs nuomos komisijos sprendimas laikomas vykdomuoju dokumentu ir gali būti pateiktas antstoliui priverstinai vykdyti. Jei ginčo šalis nesutinka su nuomos komisijos sprendimu, ji per 20 dienų nuo dienos, einančios po komisijos sprendimo gavimo dienos, dėl to paties nuomos ginčo gali kreiptis į apylinkės teismą. Tokiu atveju nuomos komisijos sprendimas neįsiteisės. Ginčų sprendimas pirmiau nurodytose komisijose nelaikomas privalomu ikiteisminio ginčų sprendimo procesu, t. y. jei šalys nenori arba negali spręsti ginčo neteisminiu būdu, jos gali savo reikalavimą pareikšti teismui. Tų pačių reikalavimų vienu metu negali nagrinėti ir teismas, ir kompetentinga komisija, nagrinėjanti ginčus neteisminiu būdu.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Privatinės teisės santykiams taikomas privačios autonomijos principas, reiškiantis, kad kreditorius gali laisvai spręsti, kada pareikšti savo reikalavimą skolininkui. Tačiau siekiant užtikrinti teisinį aiškumą ir teisės stabilumą skolininkas gali remtis senaties terminu, jei kreditorius per tam tikrą laikotarpį nepareiškė savo reikalavimo. Teismas ar bet kokia kita ginčų sprendimo institucija senaties terminą taikys tik tada, jei to reikalauja prievolę turintis asmuo. Todėl suėjęs senaties terminui kreditoriaus reikalavimo pateikimo terminas nesibaigs. Tačiau, jei reikalavimo senaties terminas pasibaigė ir prievolę turintis asmuo juo remiasi, teismas reikalavimo nenagrinės ir nepriims sprendimo dėl reikalavimo esmės.

Iš sandorių kylančių reikalavimų senaties terminas – treji metai.

Iš sandorių kylančių reikalavimų senaties terminas yra dešimt metų, jei prievolę turintis asmuo jos nevykdo tyčia.

Reikalavimų, susijusių su nekilnojamojo turto perdavimu, nekilnojamojo turto suvaržymu daiktine teise, daiktinės teisės perdavimu ar pasibaigimu arba daiktinės teisės turinio pakeitimu, senaties terminas yra dešimt metų.

Iš įstatymo kylančio reikalavimo senaties terminas yra dešimt metų nuo tada, kai sueina reikalavimo įvykdymo terminas, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip.

Reikalavimo, kylančio dėl neteisėtai padarytos žalos, senaties terminas yra treji metai nuo tada, kai reikalavimą reiškiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie žalą ir apie asmenį, turintį prievolę ją atlyginti.

Reikalavimo, kylančio dėl neteisėto praturtėjimo, senaties terminas yra treji metai nuo tada, kai reikalavimą reiškiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie reikalavimo, kylančio dėl neteisėto praturtėjimo, įgijimą.

Reikalavimo dėl pasikartojančių prievolių vykdymo, išskyrus reikalavimus dėl vaiko išlaikymo prievolių vykdymo, senaties terminas yra treji metai dėl kiekvienos atskiros prievolės, neatsižvelgiant į reikalavimo teisinį pagrindą.

Reikalavimo dėl vaiko išlaikymo prievolių vykdymo senaties terminas yra dešimt metų dėl kiekvienos atskiros prievolės.

Reikalavimų dėl restitucijos, kylančių iš nuosavybės teisės, ir reikalavimų, kylančių pagal šeimos ar paveldėjimo teisę, senaties terminas yra 30 metų nuo tada, kai sueina reikalavimo įvykdymo terminas, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip.

Iš nuosavybės teisės kylančio reikalavimo dėl restitucijos valdytojui, kuris turtą valdo savavališkai, terminas neribotas.

Tam tikriems reikalavimams, kylantiems iš darbo santykių, taikomas kreipimosi į teismą senaties terminas. Pavyzdžiui, reikalavimo dėl teisių, kylančių iš darbo santykių, pripažinimo ir pažeistų teisių apsaugos, pateikimo darbo ginčų komisijai ar teismui terminas yra keturi mėnesiai. Ieškinyms teismui ar prašymas darbo ginčų komisijai dėl sprendimo nutraukti darbo sutartį atšaukimo gali būti pateiktas per 30 kalendorinių dienų nuo pranešimo apie darbo sutarties nutraukimą gavimo dienos; per 30 kalendorinių dienų nuo pranešimo apie darbo sutarties nutraukimą gavimo dienos darbuotojas gali pateikti prašymą teismui ar darbo ginčų komisijai ir apskųsti sprendimą dėl darbo sutarties nutraukimo kaip pažeidžiantį sąžiningumo principą, išskyrus atvejus, kai darbdavys sutartį nutraukia dėl darbuotojo padaryto darbo sutarties pažeidimo; reikalavimo dėl algos pateikimo terminas yra treji metai.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Aplinkybės, kurioms esant byla gali nagrinėti Estijos teismas, nustatomos pagal tarptautinės jurisdikcijos. Byla priklauso Estijos teismo jurisdikcijai, jei Estijos teismas gali nagrinėti byla pagal nuostatas dėl teismo kompetencijos ir jurisdikcijos arba pagal sutartį dėl jurisdikcijos, išskyrus atvejus, kai įstatyme arba tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip. Tarptautinė jurisdikcija nėra išimtinė jurisdikcija, išskyrus atvejus, kai įstatyme ar tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip. Estijos **Civilinio proceso kodekso** (est. *tsiviilkohtumenetluse seadustik*) nuostatos dėl tarptautinės jurisdikcijos taikomos tik tiek, kiek šis klausimas nėra kitaip reglamentuotas tarptautinėje sutartyje ar šiuose Europos Sąjungos reglamentuose:

Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo; Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiame Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000;

Tarybos reglamente (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje;

Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo;

Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 655/2014, kuriuo nustatoma europinio sąskaitos blokavimo įsakymo procedūra, siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Teismas, kuriame galima paduoti ieškinį asmeniui arba atlikti kitus procesinius veiksmus asmens atžvilgiu, nustatomas pagal **bendrąją jurisdikciją**, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta, kad paduoti ieškinį privaloma kitame teisme arba procesinį veiksmą privalo atlikti kitas teismas.

Pagal **pasirenkamąją** jurisdikciją nustatomas kitas, ne bendrosios jurisdikcijos, teismas, kuriame galima paduoti ieškinius asmeniui arba kuris gali atlikti procesinius veiksmus asmens atžvilgiu.

Pagal **išimtinę jurisdikciją** nustatomas vienintelis teismas, į kurį galima kreiptis dėl civilinės bylos nagrinėjimo. Jurisdikcija ne ginčo tvarka nagrinėjamosiose bylose yra išimtinė, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip.

Pagal **bendrąją jurisdikciją** ieškinyms fiziniam asmeniui pareiškiamas jo gyvenamosios vietos teisme, o ieškinyms juridiniam asmeniui – jo buveinės vietos teisme. Jei fizinio asmens gyvenamoji vieta nežinoma, ieškinį asmeniui galima pateikti jo paskutinės žinomos gyvenamosios vietos teismui.

Jei pagal bendrąsias nuostatas byla nepriklauso Estijos teismo jurisdikcijai arba jurisdikcijos nustatyti negalima, o tarptautinėje sutartyje ar įstatyme nenustatyta kitaip, byla nagrinės Harju apylinkės teismas (est. *Harju Maakohus*), jei:

pagal tarptautinę sutartį byla turi būti nagrinėjama Estijos Respublikoje;

ieškovas yra Estijos Respublikos pilietis arba turi gyvenamąją vietą Estijoje ir neturi jokios galimybės apginti savo teises užsienio valstybėje arba iš ieškovo to negalima tikėtis;

byla yra dėl kitos priežasties reikšmingai susijusi su Estija ir ieškovas neturi jokios galimybės apginti savo teises užsienio valstybėje arba iš ieškovo negalima to tikėtis.

Harju apylinkės teismas taip pat nagrinės byla, jei ji priklauso Estijos teismo jurisdikcijai, tačiau nėra galimybės nustatyti, kuris Estijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti byla. Ši nuostata taip pat taikytina, jeigu susitarta dėl Estijos jurisdikcijos nenurodant konkretaus teismo.

Pagal **išimtinę (privalomąją) jurisdikciją** ieškiniai, kurių dalykas yra toliau nurodyti reikalavimai, pareiškiama nekilnojamojo turto buvimo vietoje teisme:

reikalavimas, susijęs su nuosavybės teisės, ribotos daiktinės teisės ar kitos daiktinės teisės suvaržymo, susijusio su nekilnojamoju turto, buvimo pripažinimu arba tokių teisių ar suvaržymų nebuvimo pripažinimu, arba reikalavimas, susijęs su kitomis teisėmis į nekilnojamąjį turtą;

nekilnojamojo turto ribų ar padalijimo nustatymas;

nekilnojamojo turto valdymo apsauga;

reikalavimas dėl nuosavybės teisės, kylantis iš buto nuosavybės;

reikalavimas, susijęs su priverstiniu vykdymu, taikomu nekilnojamojamam turtui;

reikalavimas, kylantis iš nuomos sutarties ar komercinės nuomos sutarties dėl nekilnojamojo turto arba iš kitos sutarties dėl nekilnojamojo turto naudojimo pagal prievolių teisę, arba iš tokių sutarčių galiojimo.

Ieškiny, susijęs su turto servitutu, turto suvaržymu arba pirmenybės teise įsigyti turtą, paduodamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta.

Pagal išimtinę (privalomąją) jurisdikciją ieškiny, kuriuo siekiama panaikinti nesažiningą standartinę sąlygą arba nutraukti ir atšaukti asmens, rekomenduojančio taikyti sąlygą, rekomendaciją dėl sąlygos, paduodamas atsakovo verslo vietoje teisme arba, jeigu verslo vietoje nėra, atsakovo gyvenamosios arba buveinės vietoje teisme. Jeigu atsakovas Estijoje neturi verslo vietoje, gyvenamosios vietoje ar buveinės, ieškiny paduodamas teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo taikoma standartinė sąlyga.

Juridinio asmens ieškiny dėl institucijos sprendimo panaikinimo arba jo pripažinimo negaliojančiu paduodamas juridinio asmens buveinės vietoje teisme, kuris turi išimtinę jurisdikciją.

Estijos teismas gali nagrinėti su santuoka susijusią bylą, jeigu:

bent vienas iš sutuoktinių yra Estijos Respublikos pilietis arba santuokos sudarymo metu buvo Estijos Respublikos pilietis;

abu sutuoktiniai turi gyvenamąją vietą Estijoje;

vienas iš sutuoktinių turi gyvenamąją vietą Estijoje, išskyrus atvejus, kai sprendimas, kuris būtų priimtas, akivaizdžiai nebūtų pripažintas vieno iš sutuoktinių pilietybės valstybėje.

Pagal išimtinę jurisdikciją ieškiny su santuoka susijusioje byloje, kurį turi nagrinėti Estijos teismas, paduodamas bendros sutuoktinių gyvenamosios vietoje teisme, o jeigu tokios vietoje nėra – atsakovo gyvenamosios vietoje teisme. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny paduodamas bylos šalių bendro nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietoje teisme, o jeigu bendro nepilnamečio vaiko nėra – ieškovo gyvenamosios vietoje teisme.

Jeigu nesanco asmens, kuris pripažintas dingusiu be žinios, turtui skirtas valdytojas arba jeigu asmeniui dėl jo riboto veiksnio skirtas globėjas, arba jeigu asmuo nuteistas laisvės atėmimo bausme, ieškinį dėl santuokos nutraukimo tokiam asmeniui galima paduoti ir ieškovo gyvenamosios vietoje teisme. Estijos teismas gali nagrinėti bylą dėl vaiko kilmės, jei bent vienas iš šalių yra Estijos Respublikos pilietis arba turi gyvenamąją vietą Estijoje. Ieškiny dėl vaiko kilmės, kurį turi nagrinėti Estijos teismas, paduodamas vaiko gyvenamosios vietoje teisme, kuris turi išimtinę jurisdikciją. Jeigu vaiko gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny bus paduotas atsakovo gyvenamosios vietoje teisme. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškiny bus paduotas ieškovo gyvenamosios vietoje teisme. Tas pats taikoma bylose dėl išlaikymo.

Pagal **pasirenkamąją jurisdikciją** ieškiny, apimantis turtinį reikalavimą, fiziniam asmeniui gali būti pareikštas ir šio asmens buvimo vietoje teisme, jeigu asmuo dėl darbo ar tarnybos santykių, studijų ar kitos panašios priežasties būna toje vietoje ilgesnį laikotarpį. Ieškinį, susijusį su atsakovo ekonomine ar profesine veikla, taip pat galima paduoti verslo vietoje teisme.

Narystės pagrindu sudarytas juridinis asmuo, įskaitant įmonę, arba jo narys, partneris ar akcininkas iš narystės ar akcijų paketo kylantį ieškinį juridinio asmens nariui, partneriui ar akcininkui gali pareikšti ir juridinio asmens buveinės vietoje teisme.

Jeigu asmuo turi gyvenamąją vietą ar buveinę užsienio valstybėje, ieškiny, apimantis turtinį reikalavimą, pagal pasirenkamąją jurisdikciją jam gali būti pareikštas ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso su reikalavimu susijusio turto buvimo vieta, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to asmens kito turto buvimo vieta. Jeigu turtas įregistruotas viešajame registre, minėtą ieškinį galima paduoti registro, kuriame įregistruotas turtas, buvimo vietoje teisme. Jeigu turtas yra reikalavimas pagal prievolių teisę, minėtą ieškinį galima paduoti skolininko gyvenamosios arba buveinės vietoje teisme. Jeigu reikalavimas yra užtikrintas daiktu, ieškinį taip pat galima paduoti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso daikto buvimo vieta.

Ieškiny, kuriuo siekiama patenkinti reikalavimą, užtikrintą hipoteka arba susietą su turto suvaržymu, arba kitas panašus reikalavimą apimantis ieškiny taip pat gali būti paduotas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta, jeigu skolininkas yra registruoto nekilnojamojo turto, užtikrinto hipoteka, arba nekilnojamojo turto, kuriam galioja turto suvaržymas, savininkas.

Ieškiny buto savininkui, kylantis iš teisinių santykių, susijusių su buto nuosavybe, pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali būti paduotas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atitinkamo buto vieta.

Ieškiny, kylantis iš sutarties, arba ieškiny dėl sutarties pripažinimo negaliojančia pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali būti paduotas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje būtų vykdoma atitinkama sutartinė prievolė.

Pagal pasirenkamąją jurisdikciją ieškinį, kylantį iš sutarties ar santykių, nurodytų **Prievolių teisės įstatymo** (est. *võlaõigusseadus*) 35, 46 ir 52 straipsniuose, 208 straipsnio 4 dalyje, 379 ir 402 straipsniuose, 635 straipsnio 4 dalyje ir 709, 734 bei 866 straipsniuose, arba ieškinį, kylantį iš bet kokios kitos sutarties, sudarytos su įmone, Estijoje turinčia buveinę arba verslo vietą, vartotojas gali paduoti vartotojo gyvenamosios vietoje teisme. Ši taisyklė netaikoma ieškiniams, kylantiems iš vežimo sutarčių.

Draudėjas, naudos gavėjas ar kitas asmuo, turintis teisę reikalauti, kad draudikas sumokėtų išmoką pagal draudimo sutartį, iš draudimo sutarties kylantį ieškinį draudikui pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali paduoti asmens gyvenamosios vietoje ar buveinės teisme.

Civilinės atsakomybės draudimo arba statybų, nekilnojamojo turto draudimo arba kilnojamojo turto kartu su statybomis ar nekilnojamoju turto draudimo atveju ieškinį draudikui pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat galima paduoti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriuo padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Darbuotojas iš darbo sutarties kylantį ieškinį pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali paduoti savo gyvenamosios ar darbo vietoje teisme. Ieškiny dėl kompensacijos už neteisėtai padarytą žalą pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali būti paduotas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiksmo ar įvykio, kuriais padaryta žala, vieta arba vieta, kurioje buvo padaryta žala.

Ieškiny, kurio dalykas yra paveldėjimo teisės nustatymas, paveldėtojo reikalavimas palikimo valdytojui, reikalavimas, kylantis iš palikimo ar paveldėjimo sutarties, arba reikalavimas perduoti privalomą palikimo dalį arba padalyti palikimą, pagal pasirenkamąją jurisdikciją taip pat gali būti paduotas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mirusiojo gyvenamoji vieta jo mirties momentu. Jeigu mirusysis buvo Estijos Respublikos pilietis, tačiau mirties momentu neturėjo gyvenamosios vietoje Estijoje, minėtą ieškinį galima paduoti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mirusiojo paskutinė gyvenamoji vieta Estijoje. Jeigu mirusysis neturėjo gyvenamosios vietoje Estijoje, ieškinį galima paduoti Harju apylinkės teisme.

Ieškinį kelioms atsakovams ieškovo pasirinkimu galima paduoti vieno iš bendraatsakovių gyvenamosios vietoje ar buveinės teisme.

Jeigu vienam atsakovui galima pareikšti kelis ieškinius, grindžiamus tomis pačiomis aplinkybėmis, visus ieškinius galima paduoti teisme, kuriame būtų galima paduoti ieškinį, susijusį su vienu ar keliais reikalavimais, kylančiais iš tos pačios aplinkybės.

Priešieškinį galima paduoti teisme, kuriame buvo paduotas ieškiny, jei priešieškinis neturi būti nagrinėjamas pagal išimtinę jurisdikciją. Ši taisyklė taip pat taikoma tada, kai pagal bendrąsias nuostatas priešieškinis turėtų būti paduodamas užsienio valstybės teismui.

Trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankišką reikalavimą, ieškinį gali paduoti teisme, kuris nagrinėja pagrindinį ieškinį.

Ieškiny dėl bankroto proceso arba bankrutavusio subjekto turto bankrutavusiam subjektui, bankroto patikėtiniui arba bankroto komiteto nariui, įskaitant ieškinį siekiant išskirti turtą iš bankrutavusio subjekto turto, gali būti paduotas bankrotą paskelbusiame teisme. Ieškinį dėl reikalavimo priėmimo taip pat galima paduoti teisme, kuris paskelbė bankrotą.

Bankrutavęs subjektas taip pat gali paduoti ieškinį dėl bankrutavusio subjekto turto, įskaitant ieškinį dėl turto grąžinimo, bankrotą paskelbusiame teisme. Jeigu ieškinį paduosite ne atsakovo gyvenamosios ar buveinės vietos bendrosios jurisdikcijos teisme, o kitame teisme, turėsite teismui tai pagrįsti.

Jeigu byla vienu metu gali priklausyti kelių Estijos teismų jurisdikcijai, ieškovas turės teisę pasirinkti teismą, kuriam paduoti pareiškimą. Tokiu atveju byla nagrinės teismas, kuris pirmas gavo pareiškimą.

5 | Kokį šios valstybės narės teisma turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Estijoje jurisdikcija nenustatoma pagal bylos pobūdį ar ginčijamą sumą.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip, bylos šalys (ieškovas, atsakovas, trečiasis asmuo) byloje gali dalyvauti asmeniškai arba per atstovą, turintį civilinį procesinį veiksnumą. Asmeniškai dalyvaudama byloje jos šalis nepraranda teisės byloje turėti atstovą arba konsultantą.

Civilinis procesinis veiksnumas – asmens gebėjimas savo veiksmais įgyvendinti civilines procesines teises ir vykdyti civilines procesines pareigas teisme.

Neribotą procesinį veiksnumą turi asmenys, sulaukę 18 metų. Asmenys, kurių veiksnumas yra ribotas, neturi civilinio procesinio veiksnumo, išskyrus atvejus, kai jie yra suaugusieji ir jų veiksnumo apribojimas nesusijęs su civilinių procesinių teisių įgyvendinimu ir civilinių procesinių pareigų vykdymu. Nepilnamečiai, sulaukę 15 metų, turi teisę dalyvauti byloje su savo teisiniu atstovu.

Atstovas pagal sutartį teisme gali būti advokatas arba bet koks kitas asmuo, kuris įgijo bent valstybės pripažintą teisės magistro laipsnį, atitinkamą kvalifikacinį laipsnį pagal *Estijos švietimo įstatymo* (est. *Eesti Vabariigi haridusseadus*) 28 straipsnio 22 punktą arba atitinkamą užsienio valstybės kvalifikacinį laipsnį.

Juridiniams asmeniui teisme atstovauja jo valdybos ar valdybą pakeičiančio organo narys (teisinis atstovas), išskyrus atvejus, kai įstatyme arba juridinio asmens įstatuose nustatyta bendra teisė atstovauti. Valdybos narys dalyvauti nagrinėjant bylą teisme gali pavesti atstovui pagal sutartį. Esant tokiam atstovui neužkertamas kelias byloje dalyvauti teisiniam atstovui, pvz., juridinio asmens valdybos nariui.

Asmens atstovą paskiria teismas, jei to reikalaujama pagal įstatymą.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Pareiškime turi būti nurodytas teismo, kuriam norima pateikti pareiškimą, pavadinimas. Pareiškimą taip pat galima pateikti elektroniniu būdu per portalą, pasiekiamą adresu <https://www.e-toimik.ee/>, prisijungus prie aplinkos su asmens tapatybės kortele. Pareiškimą taip pat galima pateikti elektroniniu būdu **faksu arba siunčiant tam skirtu e. pašto adresu**. Asmeniškai pristatant pareiškimą teismui, jį reikėtų paduoti atitinkamų teismo rūmų kanceliarijoje.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Bylos teismuose nagrinėjamos ir kanceliarijos reikalai teismuose tvarkomi estų kalba. Pareiškimas turi būti pateiktas raštu estų kalba. Teismui teikiamas pareiškimas turi būti pasirašytas; jį taip pat galima pateikti skaitmeniniu parašu pasirašyta forma per portalą, pasiekiamą adresu <https://www.e-toimik.ee/>, prisijungus su asmens tapatybės kortele, arba skaitmeniniu parašu pasirašytą pareiškimą galima siųsti e. paštu. Skaitmeniniu parašu nepasirašytą pareiškimą siųsti faksu arba e. paštu galima tik tuo atveju, jei teismui nedelsiant bus pateiktas pasirašytas pareiškimas.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Standartinės pareiškimų formos nėra. Pareiškimuose turi būti pateikta ši informacija:

dalyvaujančių byloje asmenų ir visų atstovų vardai ir pavardės, adresai ir kontaktiniai duomenys;

teismo pavadinimas;

aiškiai suformuluotas ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas);

faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas ieškiny (ieškinio pagrindas);

įrodymai, patvirtinantys aplinkybes, kurios sudaro ieškinio pagrindą, ir konkrečiai nurodyti faktai, kuriuos ieškovas siekia įrodyti kiekvienu įrodymu;

ar ieškovas sutinka, kad byla būtų nagrinėjama rašytinio proceso tvarka, ar nori, kad ji būtų nagrinėjama teismo posėdyje;

ieškinio suma, išskyrus atvejus, kai ieškiniu siekiama, kad būtų sumokėta konkreți pinigų suma;

pareiškimo priedų sąrašas;

dalyvaujančio byloje asmens arba jo atstovo parašas arba, jei dokumentas siunčiamas elektroniniu būdu, – skaitmeninis parašas.

Jei ieškovas nori, kad ieškiny būtų nagrinėjamas dokumentinio proceso tvarka, jis turi tai nurodyti ieškinyje.

Jeigu ieškovui byloje atstovauja atstovas, ieškinyje taip pat turi būti pateikti atstovo duomenys. Jeigu ieškovas nori, kad byloje jam padėtų vertėjas žodžiu arba vertėjas raštu, jis turi tai nurodyti pareiškime ir, jei yra galimybė, pateikti vertėjo žodžiu arba vertėjo raštu duomenis.

Jeigu ieškinį paduosite ne atsakovo gyvenamosios ar buveinės vietos bendrosios jurisdikcijos teisme, o kitame teisme, turėsite teismui tai pagrįsti.

Pareiškimuose santuokos nutraukimo byloje, be pirmiau minėtų duomenų, taip pat turi būti nurodyti sutuoktinių bendrų nepilnamečių vaikų vardai, pavardės ir gimimo datos, asmuo, kuris prižiūri ir auginą vaikus, bei asmuo, su kuriuo vaikai gyvena, taip pat pasiūlymas dėl tėvų teisių ir vaikų auklėjimo po santuokos nutraukimo.

Jeigu ieškovas ar atsakovas yra viešajame registre įregistruotas juridinis asmuo, prie ieškinio pridedamas registro kortelės nuorašas, registro išrašas arba registracijos liudijimas, išskyrus atvejus, kai teismas pats gali patikrinti šiuos duomenis registre. Kitų juridinių asmenų atveju reikia pateikti kitus jų statuso ir veiksnumo įrodymus.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesť? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatu nuo pat ieškinio pareiškimo?

Už prašymo, apeliacinio skundo ar pareiškimo peržiūrą taikoma valstybės rinkliava. Valstybės rinkliavos dydis priklauso nuo civilinio ieškinio sumos (*Valstybės rinkliavos įstatymo* (est. *riigilõivuseadus*) 1 priedas) arba nustatyta konkreți suma atsižvelgiant į reikalavimo rūšį. Valstybės rinkliava netaikoma už teisinės pagalbos prašymų nagrinėjimą, pateikiant reikalavimą dėl algos sumokėjimo ar išlaikymo, taip pat kitais Valstybės rinkliavos įstatyme nustatytais atvejais.

Valstybės rinkliava mokama prieš pateikiant prašymą atlikti veiksmą. Kol nebus sumokėta valstybės rinkliava, apie pareiškimą nebus pranešta atsakovui arba nebus vykdomos kitos procedūros, taikomos dėl veiksmo, už kurį renkama valstybės rinkliava. Jeigu sumokėta ne visa valstybės rinkliava, teismas nustatys ieškovui terminą, per kurį reikia sumokėti visą sumą. Jeigu valstybės rinkliava nebus sumokėta iki termino pabaigos dienos, pareiškimas nebus priimtas peržiūrėti. Jeigu už priimtą peržiūrėti reikalavimą sumokėtos valstybės rinkliavos dydis yra mažesnis, nei nustatyta įstatyme, teismas pareikalau, kad būtų sumokėta įstatyme nustatyto dydžio valstybės rinkliava. Jeigu ieškovas iki teismo nustatytos datos nesumoka valstybės rinkliavos, teismas ieškinio nenagrinės pagal atitinkamą reikalavimo dalį.

Mokant valstybės rinkliavą mokėjimo dokumente turi būti nurodytas veiksmas, už kurį mokama valstybės rinkliava. Jeigu valstybės rinkliava mokama už kitą asmenį, taip pat nurodomas to asmens vardas ir pavardė. Jeigu po pareiškimo pateikimo teismas reikalauja sumokėti papildomą valstybės rinkliavą, mokant valstybės rinkliavą per kredito įstaigą taip pat reikia nurodyti teismo nustatytą nuorodos numerį.

Reikalingas ir pagrįstas atstovo pagal sutartį išlaidas paprastai nurodoma sumokėti bylą pralaimėjusiai šaliai. Kad būtų skirta kompensacija už atstovo pagal sutartį išlaidas, nebūtina įrodyti, kad tokios išlaidos buvo sumokėtos; norint gauti kompensaciją kaip įrodymo pakanka už teisinių pasaugų teikimą išrašytos sąskaitos faktūros. Civilinio proceso kodekse nereguliuotas atlygis, mokamas atstovui pagal sutartį, iki tol, kol teismas nustato ir padalija procesines išlaidas; dėl to teisinių pasaugų teikėjas ir asmuo, kuriam bus atstovaujama, turėtų susitarti teisinių pasaugų sutartyje.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Teisinė pagalba teikiama byloje dalyvaujantiems fiziniams asmenims, kurie prašymo dėl valstybės pagalbos pateikimo metu turi gyvenamąją vietą Estijos Respublikoje ar kitoje ES valstybėje narėje arba yra Estijos Respublikos ar kitos ES valstybės narės pilietis. Gyvenamoji vieta nustatoma pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 62 straipsnį. Kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims, kurie yra fiziniai asmenys, teisinė pagalba teikiama tik tuo atveju, jei tai numatyta tarptautinėje sutartyje.

Teisinė pagalba jos prašančiam asmeniui teikiama, jeigu:

asmuo, prašantis suteikti teisinę pagalbą, dėl savo finansinės padėties negali sumokėti proceso išlaidų, gali sumokėti tik tokių išlaidų dalį arba gali jas sumokėti tik dalimis, ir

yra pakankamas pagrindas manyti, kad numatomas procesas bus sėkmingas.

Daroma prielaida, kad dalyvavimas byloje yra sėkmingas, jei pareiškime, kuriam pateikti prašoma suteikti tokią teisinę pagalbą, nurodyti teisiniu požiūriu įtikinami pagrindai ir yra tai patvirtinančių aplinkybių. Vertinant asmens dalyvavimo byloje sėkmingumą taip pat atsižvelgiama į bylos svarbą teisinės pagalbos prašančiam asmeniui.

Teisinė pagalba fiziniams asmeniui neteikiama, jeigu:

nenumatoma, kad proceso išlaidos viršys asmens, prašančio suteikti teisinę pagalbą, vidutinės mėnesinės pajamas, padaugintas iš dviejų. Šios pajamos apskaičiuojamos pagal paskutinių keturių mėnesių iki pareiškimo pateikimo vidutinės mėnesinės pajamas, atskaičius visus mokesčius ir privalomojo draudimo įmokas, sumas, skirtas pagal įstatymą numatyti išlaikymo prievolei vykdyti, ir pagrįstas išlaidas būstui ir transportui;

asmuo, prašantis suteikti teisinę pagalbą, proceso išlaidas gali padengti iš turimo turto, kurį galima parduoti be jokių didelių sunkumų ir dėl kurio pagal įstatymą galima pateikti mokėjimo reikalavimą.

Kalbant apie juridinius asmenis, tik ne pelno asociacijos ar fondai, įtraukti į ne pelno asociacijų ar fondų, kuriems taikomos pajamų mokesčio lengvatoms, sąrašą arba joms prilyginamos ne pelno asociacijos ar fondai, turintys buveinę Estijoje ar kitoje ES valstybėje narėje, turi teisę kreiptis teisinės pagalbos, kad įgyvendintų savo uždavinius, jei teisinės pagalbos prašymą teikiantys asmenys įrodo, kad jie kreipiasi teisinės pagalbos aplinkos apsaugos, vartotojų apsaugos ar bet kokiame kitoje vyraujančio viešojo intereso srityje siekdami išvengti galimos žalos didelio skaičiaus žmonių teisės aktais saugomoms teisėms, ir jei negalima tikėtis, kad šie asmenys padengs išlaidas iš savo turto, arba jei tokias išlaidas jie gali padengti tik iš dalies arba dalimis. Teisinė pagalba, kurios gali kreiptis kiti Estijos juridiniai asmenys, reglamentuojami privatinės teisės, – atleidimas nuo visos valstybės rinkliavos arba jos dalies mokėjimo teikiant apeliacinį skundą. Kitiems užsienio juridiniams asmenims teisinė pagalba teikiama tik pagal tarptautines sutartis.

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Ieškinys laikomas paduotu tuo metu, kai jį gauna teismas. Tai taikoma tik tuo atveju, kai atsakovui ieškinys įteikiamas vėliau. Jei teismas atsisako priimti peržiūrėti pareiškimą, teismas neįteiks ieškinio atsakovui. Jei pareiškimas atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus, teismas priims sprendimą ir priims pareiškimą, kad jį peržiūrėtų. Jei pareiškimas reikalavimų neatitinka, teismas nustatys ieškoviui terminą, per kurį pareiškimą reikia ištaisyti. Teismas per pagrįstą laikotarpį priims sprendimą dėl pareiškimo priėmimo peržiūrėti, atsisakymo tai padaryti arba dėl termino pareiškimui ištaisyti nustatymo. Teismas ieškovą informuos apie pareiškimo priėmimą peržiūrėti.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismas byloje dalyvaujantiems asmeniui apie bylos nagrinėjimo eigą praneš administraciniais sprendimais. Teismas administraciniu sprendimu nustatys atsakovui terminą atsiliepimui pateikti. Šiuo sprendimu atsakovas taip pat bus informuotas, kad pareiškimas dėl peržiūros buvo priimtas.

Paskutinis naujinimas: 10/08/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.